

Klubové listy

3
2007

Príloha časopisu Listy

Tridsať rokov od podpísania medzivládnej československo-maďarskej dohody o Sústave vodných diel Gabčíkovo-Nagymaros na Dunaji *(dokončenie)*

Dohodu sme dosiahli o tom, že pri koordinácii patročných plánov na r. 1971 – 1975 budeme na oboch stranách počítať s dokončenním projektovej prípravy a budeme pracovať na upresnení dohody o výstavbe SVD G-N ako obsiahleho spoločného investičného projektu dvoch susedných krajín. Takéto stanovisko prijali pred-

sedovia plánovacích orgánov, ale aj predsedovia Výboru pre hospodársku a vedecko-technickú spoluprácu. Partnerstvo bolo podložené aj skutočnosťou, že obe strany menovali vládnych zmocnencov, ktorí mali spoločné dielo aj dohodu o ňom pripravovať. Na našej strane to bol vládny zmocnenec federálnej vlády, ktorý

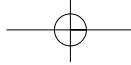
Výtok turbín – prepravný žerjav

bol súčasne aj zmocnencom národnej slovenskej vlády a jeho útvar bol súčasťou a priamo podriadený predsedovi slovenskej vlády. Z federálnej pozície bol vládny zmocnenec členom čs. časti Výboru pre hospodársku a vedecko-technickú spoluprácu.

Nová situácia vznikla, keď po prvej explózii cien ropy na svetových trhoch v r. 1973 oznámil v r. 1974 Sovietsky zväz členským štátom RVHP, že prechádza na svetové ceny ropy. Ostáva neocenenou zásluhou námestníka predsedu ŠPK pre medzinárodnú spoluprácu, ktorý začal uplatňovať voči orgánom ZSSR metódu prechodu na svetové ceny postupným zvyšovaním ceny za priemer svetových cien predchádzajúcich piatich rokov. Návrh mal podporu odberateľských krajín najmä zo strany Maďarska, Poľska a NDR. Po dlhších rokovaniach sovietsky Gosplan i ďalšie orgány tento postup prijali a odsúhlasili. Tým sme sa na svetové ceny, aktuálne pre bežný rok, dostali až v r. 1979 (ale prebytky motorovej nafty a vykurovacích olejov

OBSAH:

- 1 – 3 Tridsať rokov od podpísania Gabčíkovo-Nagymaros ... (dokončenie)
- 3 – 4 DSK a KSK

Výtok – prava strana

sme už od r. 1974 vyvážali na západné trhy za bežné svetové ceny daného roku.

Dá sa povedať, že tak skončila ekonomická efektívnosť maďarského investične menej náročného riešenia elektrickej energie výstavbou v Százhalombate. Maďarsko rovnako ako ČSFR, ale o niekoľko rokov neskôršie, začalo stavať prvú etapu atómovej elektrárni v Paksi. Maďarský plánovací úrad sa musel zaoberať úvahou niektorých maďarských energetikov o tom, či v budúcnosti nebudú atómové elektrárne výhodnejšie než účasť Maďarska na SVD G-N. V diskusiách na túto tému so svojim maďarským partnerom mi potom pomohlo zvyšovanie rozpočtových nákladov na atómovej elektrárni v Jaslovských Bohuniciach. Po r. 1974 sa na našich rokovaní už nediskutovalo o tom, či SVD G-N áno, či nie, ale o tom, kedy bude podpísaná medzivládna dohoda o výstavbe a kedy sa na ktorej strane budú zahajovať ktoré práce. Je nesporné, že vodohospodári na oboch stranách mali určitý predstih v projektovej príprave a popri úspešnej spolupráci vládnych z mocnencov tomu predsa len trochu pomohla aj pravidelná kontrola postupu výstavby zo strany spoločného výboru pre hospodársku a vedecko-technickú spoluprácu a aj rokovania plánovacích orgánov pri koordinácii plánov. Po schválení investičnej úlohy vládou ČSSR sa rokovania s maďarskou stranou sústreďovali na prípravu medzivládnej dohody. Návrh dohody bol vypracovaný v Bratislave, spoluprácu nášho a maďarského investora zastrešovali rokovania vládnych z mocnencov. Po schválení návrhu dohody vo vláde SSR, v čs. časti spoločného výboru pre hospodársku a vedecko-technickú spoluprácu s Maďarskom a vo vláde ČSFR sa začala príprava na podpis medzinárodnej dohody. V prijatom päťročnom pláne na obdobie 1976 – 1980 bolo stanovené zahájenie výstavby na r. 1978.

Rovnako ako u nás, aj v Maďarsku v príslušných orgánoch bola výstavba schválená, ale nebol stanovený rok započatia stavby ani termíny výstavby. Mój maďarský partner mi uvádzal, že obmedzené možnosti zahajovania

väčších investícií im neumožňujú zapísať do plánu zahájenie výstavby z maďarskej strany skôr ako v r. 1980. Priznávam sa, že mojím hlavným cieľom bolo doma aj s maďarským partnerom dodržať v našich ročných plánoch zahájenie výstavby v r. 1978. Mal som pre to viacej dôvodov, ale nechcem ich v tomto článku rozvádzať. Nakoniec sme dohodli kompromis o našej pomoci maďarskej strane realizáciu stavebných prác na niektorých objektoch, s ktorými sa v základnej dohode uvažovalo pre realizáciu z maďarskej strany. Preto bola pripravená „malá“ dohoda, ktorú podpisovali podpredsedovia vlád, ktorí boli súčasne predsedami výboru pre hospodársku a vedecko-technickú spoluprácu. Viem, že dohoda, ktorá predpokladala, že takto prevedené práce budú maďarskou stranou uhradené až po uvedení diela do prevádzky elektrickou energiou na ňom vyrobenou, mala určité ekonomické „chyby krásy“, keď nepočítala s úrokmi za dobu od realizácie až po splatenie a neprihliadala k možnému

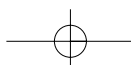
vývoji cien elektriny. Tento nedostatok som považoval za primeraný, ak to umožní zahájenie prác v r. 1978. Dohodu podpísali podpredsedovia vlád tesne pred podpisom medzivládnej dohody predsedami vlád.

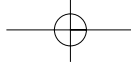
16. 9. 1977 došlo k slávnostnému podpisu medzivládnej dohody v Budapešti za prítomnosti straníckych špičiek Husáka a Kádára podpisovali predsedovia vlád Štrougal a Lázar. Obojstranne boli podpisu na hrade v Budapešti prítomné dôstojné a reprezentatívne skupiny funkcionárov. Ich zloženie je dostatočne známe. Dovoľte mi aspoň spomienku na veľmi príjemný pocit pri štrngnutí si s pohárikmi šampanského s významnými funkcionármi z oboch strán po mojej osemročnej účasti na tomto diele.

Krátko po podpise dohody bolo zahájenie stavby schválené v ročnom pláne na r. 1978, medzivládna dohoda bola ratifikovaná parlamentmi oboch krajín. Dobře pripravený investor Vodohospodárska výstavba v Bratislave aj hlavní dodávateľia stavebných prác na jednotlivých objektoch práce zahájili na jar r. 1978. V prvých dvoch troch rokoch prebiehala výstavba podľa

Elektrareň v dialke

dohodnutých harmonogramov. Výrazná zmena však nastala v r. 1981, keď nový podpredseda maďarskej vlády a predseda maďarskej časti výboru pre hospodársku a vedecko-technickú spoluprácu J. Marjai na zasadnutí výboru oznámil návrh maďarskej strany na prerušenie všetkých prác na dobu 10 rokov. Súčasne oznámil, že jediným dôvodom je nedostatok prostriedkov na financovanie stavby na maďarskej strane a že v tom nie sú žiadne ekologické dôvody. Podobné stanovisko uviedol i nový predseda plánovacieho úradu Maďarska Faluvégi na stretnutí s predsedom Húlom. Mój dlhoročný partner z maďarskej strany Dr. I. Hetenyi sa stal ministrom financií. Partnerom sa mi stal nový námestník na plánovacom úrade Dr. Gy. Kovács, bývalý námestník ministra zahraničného obchodu.

Náplňou rokovaní s maďarskou stranou aj mojou účasťou na tejto problematike v r. 1981 – 1983 bolo hľadanie ciest, ako zabezpečiť obojstranné plynulé pokračovanie na už značne rozbehnutom investičnom diele najmä na našej strane. Toto obdobie je v doposiaľ publikovanej literatúre - mne z neznámych dôvodov - „vynechávané“ hoci účasť bratislavských pracovníkov na riešení problematiky bola veľmi konštruktívna a možno aj rozhodujúca na zabezpečenie ďalšieho postupu rozhodujúceho najmä pre Gabčíkovo. Popísať toho obdobia sa pokúsím v druhej časti tohto článku v budúcom čísle Listov.

Ing. Karol Ujházy
Autor je člen seniorskej sekcie KSK

DSK A KSK

...dvě zkratky, které mi vždy připomenou sedm let mého života. Dům a Klub slovenské kultury, pro někoho možná v opačném pořadí, ale u mě to byl nejdříve ten dům. Vůbec poprvé jsem do něj vstoupila v době, kdy jeho exteriér i interiér zářil novotou a možná i jakýmsi očekáváním. Kdo a jací lidé v něm budou sídlit, co se tu bude dít? Stejně otázky jsem si v duchu kladla i já, ale odpověď jsem tehdy nedostala, protože jsem tam nezastihla ještě žádného zaměstnance. Postála jsem chvíli na schodišti, vnímala ticho a vůni dřeva. Napadlo mě, že pracovat v takovém prostředí je štěstí, které mě určitě nepotká. Ale po několika měsících se můj sen přece jen splnil a já na jaře 1987 nastoupila do oddělení KVČ neboli kulturně výchovné činnosti. Nejprve jako produkční, později mi bylo přiděleno místo dramaturga a zároveň vedoucí tohoto oddělení.

Prvním programem, který jsem měla na starosti, byl recitál Hany Hegerové. Noblesní a příjemný začátek. Po něm pokračoval „běh na dlouhou trať“, v tomto případě desítky a postupně i stovky nejrůznějších kulturních programů a dalších zajímavých akcí.

Tento text má být vzpomínkou na KSK, tedy na Klub. Když jsem nastoupila do DSK, o existenci KSK jsem nevěděla zhora nic. To až paní Věra Benešová, která snad nechyběla na žádném našem programu, mi jednou z ničehož nic řekla: „Ty budeš do Klubu pasovat, ty se k nám vyloženě hodíš!“ Postupně jsem se seznamovala s historií KSK, do které patřila i skutečnost, že DSK coby profesionální kulturní zařízení vlastně existuje jen díky snaze a iniciativě letitých vedoucích členů KSK. Ano, některé programy navazovaly na původní klubové aktivity, ale v novém zařízení bylo nutné „přidat plyn“ – vymýšlet a produkovat další programy, pokud možno na co nejvyšší profesionální úrovni. Požadavky a představy aktivistů z Klubu a profesionálních pracovníků Domu se přece jen občas lišily. Nebudu zastírat, že z tohoto důvodu občas vznikaly drobnější konflikty, ale ty se naštěstí vždy vyřešily a nezanechávaly po sobě nepříjemné stopy. Atmosféru pracovního prostředí vždy utvářejí především lidé. Už tehdy, ale s odstupem let a nově získaných zkušeností o to více, jsem si uvědomovala, že v DSK pracují převážně lidé, kteří mají ke kultuře opravdový vztah, jsou vzdělaní, práce je baví a hlavně – jsou kreativní. Mají smysl pro humor a nejsou malicherní.

Ne, opravdu mě bývalé kolegy a kolegyně neidealizují, každý z nich byl a stále je výrazná osobnost. Vzájemně jsme se respektovali, doplňovali, mnohdy se přátelili nejen v práci, ale

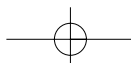
i v soukromém čase. Nedá mi, abych na ně nevzpomněla jmenovitě. Dům slovenské kultury – to byl především PhDr. Vojtech Čelko, nesmírně sečtělý a vždy velmi noblesní člověk s ohromnou invencí a smyslem pro humor, dále pak ve funkci ředitele PhDr. Miloš Kopecký, jehož doménou byl český a slovenský jazyk a literatura. Nesmím zapomenout na Táňu Bártů, Gabrielu Madžirovovou, vždy usměvavou Janu Halukovou, Zuzku Neubauerovou, Jindru Langra, paní Milušku Kovářovou z účtárny, na obdivuhodně aktivní a nápaditou Miru Haviarovou, Jarmilu Prášilovou, na všestranného Tomáše Linhartu, sekretářku Emu Trnečkovou, na Josefa Řezníčka, Karla Petržálka, Zdeňka Fialu, Alici Řehákovou, Irenu Macháčkovou a v neposlední řadě na citlivou bytost, výtvarnici Dášu Pošmournou. Nevyjmenovala jsem úplně všechny své spolupracovníky, byla by to dlouhá řada dalších jmen, snad mi ti nejmenovaní prominou.

Když se ohlédnu zpátky a snažím se vybavit si programy, které jsme uváděli, vždy se mi vybaví nejdříve lidé, kteří s nimi byli nějakým způsobem spojeni. Někteří se v Domě objevili jednou či dvakrát, mnozí se vraceli stále a spolupráce s nimi se dá počítat na roky.

K programům, které DSK převzal od KSK, patřily pořady o slovenské literatuře. Byly určeny pro střední školy a uváděly se v dopoledních hodinách. Mně osobně se nelíbily, i když bylo patrné, že snaha tvůrců o důstojnou prezentaci slovenské lite-

Dom slovenskej kultúry, rok 1986

ratury je poctivá a dobře míněná. Studenti se evidentně nudili, aktéři nedokázali strhnout jejich pozornost. Bylo mi jasné, že tento typ programu se musí od základu změnit. Nebylo zrovna snadné tuhle myšlenku prosadit, ale nakonec se mi to podařilo. Přizvali jsme ke spolupráci člena SND Štefana Bučka, jehož umělecký přednes těžko hledá konkurenci, herečku Danielu Bakerovou a šansoniérku Margitu Šukajlovou, která zhudebnila a zpívala texty slovenských básníků.

Byla jsem velmi napjatá, zda tyto programy pro školy studenty zaujmou. Podařilo se, programy s touto tematikou jsme uváděli několik let a já dodnes věřím, že právě díky jim si mnozí z tehdejších diváků našli ke slovenské literatuře vztah anebo přinejmenším úctu. Štefan Bučko a Margita Šukajlová obětavě celé roky dojížděli na tato představení z Bratislavy, ale vím, že i jim zůstaly na toto období hezké vzpomínky. Daniela Bakerová s DSK spolupracovala i na jiných projektech, právě její zásluhou vystupoval po roce 1989 v DSK také Karel Kryl. Společně vytvořili ojedinělý projekt s názvem „Dvě půle lunety“, pořad, kde oba dva pouze recitovali Krylovy málo známé verše.

Značnou část programů vymyslel a zorganizoval Vojtech Čelko. Bezpočet diskusí na nejrůznější témata, semináře, besedy, křty knih, koncerty vážné hudby i operních árií, výstavy atd. V DSK se scházeli herci, zpěváci, operní a koncertní umělci, historikové, novináři, politici, výtvarníci, překladatelé, režiséři...Opravdu to za těch mnoho let byly celé stovky nejrůznějších akcí. Ne všechny se setkávaly se stoprocentní návštěvností, ale všechny měly svůj okruh diváků. K těm velmi úspěšným pořadům patřily večery s Miroslavem Horníčkem a jeho hosty, vystoupení již zmíněné Hany Hegerové, Evy Olmerové, Ivana Hofmanna, předních operních pěvců, setkání s renomovanými filmovými a divadelními režiséry, dále pořady, kde se setkávali slovenští a čeští herci, také pořady s výtvarníky se těšily velkému zájmu. Snažili jsme se v programové nabídce obsáhnout všechny žánry, byli jsme limitováni technickými možnostmi sálu, který jsme měli k dispozici, ale i přesto se dařilo dát prostor i divadelnímu projevu. Mnozí dodnes vzpomínají na úchvatnou Adelu Gáborovou v monodramatech „Dnešní Médea“ anebo „3x Bunin“, na Milku Zimkovou, na Petra Vaňka a jeho „Bláznovy zápisky“, na Vieru Strniskovou a mnohé další. Dávali jsme prostor také mladým začínajícím tvůrcům, například autory básnických prvotín jsme představovali v rámci jazzových večerů, jejichž aktérem byla převážně jazzová osobnost Jozef Dodo Šošoka. Ten na podium DSK přivedl slavné světové hráče, díky jeho osobnímu přátelství s nimi zde hráli za skutečně symbolické honoráře. Samozřejmě že k velmi populárním pořadům patřila nejrůznější folklórní vystoupení, která dost často končila až nad ránem. Pověstné byly také slovenské plesy v Obecním domě.

Mrzí mě, že nejde vyjmenovat všechno do detailu, vzpomenout na všechna vzácná setkání ať už s lidmi, kteří vystupovali v programech anebo s těmi, kteří naopak chodili do DSK, aby usedli v hledišti. Mnozí z nich byli právě letitými členy Klubu slo-

venské kultury. Dodnes si pamatuji tváře hlavně těch nejstarších, mnozí z nich měli za sebou pohnuté životní osudy a někdy se stávalo, že svoje zážitky a svoji moudrost sdělili i širšímu plénu. Bylo vidět, že mnozí z nich chodili do DSK velmi rádi, nás, co jsme tam pracovali, oslovovali křestními jmény a tykali nám, ale byl to projev laskavé sympatie a nikoli nějaké generační povýšenosti.

Kromě programů, které byly určeny pro širokou pražskou veřejnost i členy KSK, paralelně probíhaly klubové aktivity. Byly to nejrůznější sportovní kurzy, zájezdy na Slovensko, ale i do Francie po stopách M. R. Štefánika. V rámci folklórní sekce se začal rozvíjet soubor Limbora, který měl v DSK a KSK velkou podporu. Dnes už je to významné folklórní těleso.

Nejsem analytik a ani necítím právo hodnotit činnost DSK a KSK v nějakých širších souvislostech, dovolím si jen vyslovit názor, že jsme se všichni snažili o maximum. Neprezentovali jsme jen slovenskou kulturu či slovenské realie českému publiku, ale snažili jsme se podporovat vzájemný dialog obou národností. Na podiu se tak velmi často setkávali společně slovenské a české osobnosti. Zaměstnanci DSK byli Slováci i Češi, stejně tak členové Klubu slovenské kultury i návštěvníci našich pořadů pocházeli z nejrůznějších koutů tehdejšího Československa.

Události roku 1989 byly samozřejmě velmi významné pro každého občana. Poměry se měnily velmi rychle, následovaly úvahy a debaty o rozdělení státu. Protože jsem byla v úzkém styku s mnoha Slováky, kteří již dlouhé roky žili a pracovali v Praze, viděla jsem zblízka, jak se politická rozhodnutí projevují v konkrétních lidských osudech a jak dokážou zasáhnout lidskou psychiku. Nebylo jasné, co všechno se po rozdělení státu

změní. Jak to bude s občanstvím, právem pobytu, jak to bude s dětmi ze smíšených manželství, jak s rodinami, kdy jedna část žila na Slovensku a druhá tady v Česku? Vynořovalo se příliš mnoho otazníků, které vnášely do psychiky dříve suverénních a sebevědomých jedinců nejistotu a zmatek. Na tuhle dobu nevzpomínám ráda, ale s odstupem času vím, že to pro mě byla velká zkušenost. Jak to všechno dopadlo, už dnes všichni víme. Po rozdělení státu začalo být jasné, že zanikne i Dům slovenské kultury a bude nahrazen jinou institucí.

To se také stalo. Klub slovenské kultury zůstal a dál pokračoval ve svých aktivitách.

Vzpomínání bývá často nostalgické, i ve mně trochu té nostalgie zůstává asi právě proto, že jsem v DSK potkala spoustu lidí, kteří můj život obohatili o nová poznání, zážitky, zkušenosti a o nová přátelství, která trvají dodnes. Nevím, jestli Věra Benešová měla pravdu a jestli jsem do Klubu a Domu slovenské kultury „pasovala“, ale vím, že většina lidí, které jsem tam poznala, „pasovala“ do mojí duše. A mnoho z nich tam zůstalo dodnes.

*Eva Josífková
Autorka je členkou KSK*

Hana Hegerová v roku 1972